

DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh1079>

Kevser Taşdöner, **Anadolu’da Roma Eyaletleri: Augustus Dönemi**, 216 sayfa, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2017, 1. Baskı, ISBN 605-9521-01-7.

Necmettin BİLİK*

Bu incelememiz, Kevser Taşdöner tarafından kaleme alınan “Anadolu’da Roma Eyaletleri: Augustus Dönemi” başlıklı monografi ile ilgilidir. Yazarının ifadesi ile doktora tezinin revize edilmesinden oluşan bu monografi, Augustus döneminde Anadolu’daki Roma eyaletlerinin kapsamlı bir incelemesini vermektedir. Taşdöner, eserinde Roma eyalet sistemini ortaya çıkaran tarihi gelişmeleri, Augustus dönemine kadar eyalet sistemindeki düzenlemeleri ve Augustus dönemi eyalet sistemindeki reformları Roma eyalet sisteminin Anadolu kısmının anlaşılmasını sağlayacak geniş bir perspektifte sunmaktadır.

Eser, “Önsöz”, “Kısaltmalar” ve “Giriş” kısımlarından sonra gelen; “Augustus: Roma’nın Princeps’i ve İlk İmparatoru”, “Genel Hatlarıyla Roma Eyaletleri”, “Anadolu’da Roma Eyaletleri ve Yönetimi” ile “Kentler, Koloniler, İmparator kültü, Koinonlar” başlıklı dört bölüm ve bu bölümleri detaylandıran pek çok altbölümün yanı sıra “Haritalar”, “Bibliyografya” ve “Dizin” kısımlarından oluşmaktadır.

Eserin tanıtımının yapıldığı “Önsöz” kısmında Roma egemenliği ile Hellenistik mirasın kesiştiği Anadolu eyaletler tarihinin önemine dikkat çekilmektedir. “Kısaltmalar” kısmından sonra gelen eserin “Giriş” kısmında Roma’nın, uyguladığı basit ve etkili politikalar ile Anadolu’daki krallıklar ve özgür kentlerin koruyucusu olarak Hellenistliğe yeni bir güç olarak girişi ve bu dünyada başlangıçtaki defansif yayılımının tarihi stratejik koşulları

*Doktora Öğrencisi, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı

verilmektedir. Ayrıca Roma'nın ilk kültürel temaslarından itibaren Anadolu ile ilişkileri verilmekte, Roma halkına miras olarak bırakılan Pergamon krallığının Anadolu'daki ilk Roma eyaleti olarak düzenlenmesi sürecine değinilerek esere bir giriş yapılmaktadır.

Birinci bölüm "Augustus: Roma'nın Princeps'i ve İlk İmparatoru" başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Augustus'un princepslik yönetimine yol açan Roma Cumhuriyeti'ndeki iç savaşlar ve mücadeleler anlatılmaktadır. Sulla ve Iulius Caesar'ın orduları ile Roma kentine girerek bu kentin dokunulmazlığını ihlal etmeleri ve Roma Cumhuriyeti yönetiminin rutin kurumu olan dictatorluk yetkisinin suiistimal edilmesi, cumhuriyetin sonunu getiren olaylar olarak "Caesar'ın Katlinden Önceki İç Savaş" alt başlığında verilmektedir. Sonucunda Augustus'un rakiplerini elimine ettiği İkinci Triumvirlik rejiminin siyasi olayları "Augustus'u Roma'nın Tek Adamı Yapan Süreç" alt başlığı ile verilmekte, burada İkinci Triumvirlik rejiminin siyasi gelişmeleri içinde, iktidar mücadeleleri ve iç savaşlar (Philippi Savaşı, Actium Savaşı) anlatılmaktadır. "Roma'nın Tek Adamı: Augustus, Princeps ve İmparator" alt başlığı ile Octavianus'un "Cumhuriyeti tamir etmek sloganıyla" başlayan siyasi kariyerinin nasıl "imparatorluk döneminin yaratıcısı" Augustus olarak tamamlandığının, Augustus'un siyasi-askeri manevraları/başarıları ve Roma Senato'sunun ona verdiği unvanlar üzerinden yanıtı verilmektedir. "Augustus ve Anadolu" alt başlığında Augustus'un Anadolu'ya ortalama on yıl arayla farklı pozisyonlarda gerçekleştirdiği iki seyahatine (ca. İÖ 30 - İÖ 19) ve bu seyahatler esnasında uygulamalarına ilişkin bilgiler verilmektedir. Roma'nın eyaletlerin yönetiminde yerel elit ile ilişkilerinin önemli bir örneği olarak, Augustus'un Anadolu'daki yerel elit ile temasları ve bu yerel elite (Pompeius Macer, C. Iulius Apollonius, Iollas ailesi, Tralleisli Khaeremon) verilen görevler açıklanmaktadır. "Iulius Claudius Hanedanı" alt başlığında Augustus'un Roma tarihinde imparatorluk dönemini başlatan tek adam olarak evlilikleri, eşleri ve Nero'nun ölümüne kadar sürecek olan hanedanlığı hakkında genel bilgi verilmektedir.

"Augustus'un Reformları" alt başlığında mutlak bir güce sahip olan Augustus'un, Roma kurumlarında yaptığı reform düzeyindeki düzenlemeler incelenmektedir. "Senato ve Senatörlerle İlgili Reformları" başlıklı kısımda Senato'nun gücünü ve etkinliğini artırmak üzere Augustus döneminde senatörlerin sayısında azaltmaya gidildiği ve senatör seçiminin Augustus'un onayına bağlandığı, ayrıca magistratlıkların görev alanları ve yetkilerini içeren

bir dizi reformun bu dönemde gerçekleştiği ifade edilmektedir. “Sosyal, Medeni ve Hukuki Reformlar” başlıklı kısımda aile kurumunu ve sosyal yapıyı korumak amacı ile yapılan hukuki düzenlemelere (LexIulia, LexIuliade Adulteriis, LexIulia Maritandis Ordinibus, Lex Papia Poppea, Ius Trium Liberorum, Lex Lunia Narbona, Lex Fufia Caninia) değinilmektedir. “Askeri Reformlar” başlıklı kısımda ordu sisteminde yapılan reformlar anlatılmaktadır. Buna göre; Roma vatandaşlarından oluşan ulusal ordu yerine müttefiklerin de kaydolabildiği profesyonel bir ordu, Augustus’a bağlı bir hassa ordusu ve lejyon maaşlarının düzenli ödenmesini sağlamak üzere Aerarium Militare (Askeri Hazine) oluşturulduğu bilgisi verilmektedir. “Dinsel Reformlar: Pax Romana ve Ludi Saecularis” başlıklı kısımda yazar, lanus Quirinus Tapınağı’nın kapılarını kapattırarak “Pax Romana” ilan eden Augustus’un, unutulmuş dini gelenekleri başlattığını, gençler arasında dini duyguları güçlendirmek amacıyla edebiyatı kullandığını ve “imparator kültü” ile İtalya dışındaki halkların Roma’ya bağlılığını temin etmeye çalıştığını ifade etmektedir. “Eyaletler Reformu” başlıklı kısımda Roma eyaletlerinin İmparator Eyaletleri ve Senato Eyaletleri olarak ayrılmasının Augustus’un idari ve askeri reformlarının bir parçası olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca eyaletlerin yönetiminin İmparator ve Senato arasında paylaşılmasında belirleyici olan faktörler ifade edilmektedir. Eyaletlere yönetici olarak atılı sınıftan atamalar yapılması Augustus’un eyaletler ile ilgili bir diğer reformu olarak kaydedilmektedir.

“Genel Hatlarıyla Roma Eyaletleri” başlıklı ikinci bölümde Augustus dönemi Anadolu eyaletlerinin anlaşılması için Roma eyalet sistemi bütün boyutları ile masaya yatırılmaktadır. “Roma "Provincia”sı ve “Eyalet” alt başlığında Roma yönetim terminolojisi içinde “provincia” kavramının magistratların görev-eylem alanı olarak Roma tarihi içinde kullanım örnekleri verilerek hem bir teamül açıklanmakta hem de Roma siyaset dilinin önemli bir kavramı deşifre edilmektedir. “Provincia” Geleneğini Bozmak Anlamında Sonuçsuz Girişimler” alt başlığında ise Roma eyalet yönetimi ile ilgili teamül dışı girişimlerden; P. Scipio, M. Iuventius Thalna, Scipio Aemilianus, Gaius Gracchus ve Gaius Marius’un girişimleri incelenerek sistemin kontrolünü sağlayan hukuki-idari mekanizmalar gözler önüne serilmektedir.

“Eyaletlerin Kuruluşları ve Yönetimi” alt başlığında Roma’nın eyalet yönetimi ile İtalya dışında toprak genişletme politikasının konjonktürel ve pragmatik bir şekilde geliştiği açıklanmaktadır. Kartaca Savaşları sonucunda

Roma'nın Sicilya'da kurduğu ilk eyaleti (Provincia Sicilia) hakkında verilen bilgiler, Roma'nın bu ilk eyaletindeki sistemin kendiliğinden gelişimi ve sonraki eyaletler için model olması konusunda okuyucuya açık bir fikir vermektedir. "Eyaletlerde Kötü Yönetim ve Eyaletlerle İlgili Kanunlar" alt başlığında yazar, antik edebi kaynaklarda söz edilen genel bir eyalet yasasının "Lex Provincia" varlığını tartışmaya açmaktadır. Eyaletler ile ilgili ilk yasanın (Lex Porcia de Provinciis) eyaletlerdeki yöneticilerin istismarı ve yolsuzluklar nedeniyle İÖ 198 yılında çıkarıldığını, ancak bilinen açık nedenlerle eyaletlerdeki kötü yönetimin önlenemediği ifade edilmektedir. İsyan durumunda ise, eyalet valilerinin katliam yapmaktan çekinmedikleri Hispania Eyaletlerindeki örneklerle gözler önüne serilmektedir. "Eyalet Valileri: Rütbe, Görev, Yetki ve Sorumlulukları" alt başlığında Roma eyaletlerinde en üst yöneticisi olan promagistratın, sahip olduğu "imperium" ile eyalet sınırları içinde bir kral kadar güçlü olduğu ancak bu yetkinin kendisine verilen "provincia" ile sınırlandırıldığı ifade edilmektedir. Eyalet valisinin, sayısı bir düzineyi aşmayan yardımcıları ile eyaleti yönettiği bu bürokratik olmayan yönetim modeli, eyalet görevlilerinin rütbeleri, görev ve sorumlulukları ile açıklanmaktadır. "Cumhuriyet Dönemi Roma Eyaletleri" alt başlığında Cumhuriyet döneminde kurulan Roma eyaletlerinin kuruluşları ve tarihi koşulları içinde değişen sınırları ile ilgili detaylı bilgiler verilmektedir.

"Anadolu'da Roma Eyaletleri ve Yönetimi" başlıklı üçüncü bölümde, Augustus'un İÖ 27 yılında yaptığı eyalet reformu ile Anadolu'daki eyaletlere getirdiği düzenlemeler, Augustus öncesi de dikkate alınarak, Eyaletlerin tarihi coğrafyası ile eyalet yönetimi bağlamında incelenmektedir. Augustus'un eyalet reformu ile eyaletlerin Senato ve İmparator Eyaletleri şeklinde organize edildiği, buna göre; Asia ve Bithynia eyaletlerinin senato eyaletleri olarak kaldığı, Kilikia Eyaleti'nin imparator eyaleti olarak düzenlendiği, bağımlı krallık olan Galatia'nın da İÖ 25 yılında imparator eyaleti olarak düzenlendiği belirtilmektedir.

"Augustus ve Anadolu Eyaletleri" alt başlığında Augustus'un eyalet reformunun Asia Eyaleti ile Bithynia-Pontos Eyaleti'nde bir değişikliğe yol açmadığı ancak Kilikia Eyaleti'nin, senato eyaleti olmaktan çıkarılarak bir imparator eyaleti yapıldığı ayrıca Augustus tarafından Anadolu'da kurulan tek yeni eyaletin Galatia olduğu bilgisi verilmektedir. Ayrıca Augustus döneminde imparator eyaletlerine yönetici olarak atılı sınıftan procurator

rütbeli kişiler atandığı, reform çerçevesinde senato eyaletlerine de imparatoru temsil eden procuratorlerin atandığı bilgisi verilmektedir.

“Senato Eyaletleri” alt başlığında Roma'nın Anadolu'daki senato eyaletleri olan “Asia Eyaleti” ve Bithynia Eyaleti” başlıklı kısımlarda vasiyetle Roma halkına bırakılmış olan iki Hellenistik krallığın Roma eyaleti olarak düzenlenmesi ve eyalet sınırlarında yapılan düzenlemeler açıklanmaktadır. “Asia Eyaleti” başlıklı kısımda Pergamon kralı III Attalos'un vasiyeti etrafında yapılan tartışmalara değinilmekte ve Aristonikos İsyanı'nın bastırılması sonucunda Roma'nın Anadolu'da kurduğu bu ilk eyaletindeki düzenlemeler açıklanmaktadır. Ephesos ve Pergamon'un başkentlik yaptığı Asia Eyaleti'nin kuruluşundan itibaren sınırlarında yapılan düzenlemeler verilmekte, Augustus reformları kapsamında Asia Eyaleti'nin yönetiminde değişiklikler ve sınırlarında yeni düzenlemelerin olmadığı ifade edilmektedir. “Bithynia Eyaleti” başlıklı kısımda Bithynia Kralı IV. Nikomedes'in vasiyeti üzerine kurulan Bithynia Eyaleti'nin sınırlarında kuruluşundan itibaren yapılan düzenlemeler verilmektedir.

“Augustus'un (İmparator) Eyaletleri” alt başlığında Kilikya ve Galatia Eyaletleri incelenmektedir. “Kilikya Eyaleti” kısmında senato eyaleti iken imparator eyaletine dönüştürülen Kilikia Eyaleti'nin kuruluş sürecini içeren Akdeniz'deki korsanlık sorunu ile ilgili siyasi-askeri konjonktür içinde Kilikia'nın Pompeius tarafından merkezi Tarsus olmak üzere bir eyalet olarak düzenlenmesi anlatılmaktadır. Marcus Antonius'un ve daha sonra Augustus'un, Kilikia'yı çok küçük bir eyalete dönüştüren sınır düzenlemelerinde Parth tehdidi ile dağlık bölgelerdeki kabilelerin kontrolünün etkili faktörler olduğu ifade edilmektedir. “Galatia Eyaleti” başlıklı kısımda Galatia Eyaleti'nin kuruluşunda kral Amyntas'ın vasiyeti tartışmalarına değinen yazar, Amyntas'ın öldürüldüğü tarih olan İÖ 25 yılında Augustus'un Amyntas'ın varisi gibi krallığını ve özel mülkünü sahiplendiği bilgisini vermektedir. Roma'nın kontrolü zor bölgelerde bağımlı krallıkların varlığına izin vermesine rağmen Galatia'da koşulların değişmesi üzerine krallığın bir eyalete dönüştürüldüğü ifade edilmekte ve Augustus'un Galatia Eyaleti'nin sınırları ile ilgili yaptığı düzenlemeler açıklanmaktadır.

“Eyaletlerin Yönetimi” alt başlığında kuruluşlarından itibaren Anadolu'daki Roma eyaletlerinin idari, adli, mali ve askeri işleyişi ile Augustus döneminde eyaletlerin yönetiminde yapılan düzenlemeler açıklanmaktadır. Augustus'un eyalet reformu ile Cumhuriyet döneminde var

olan Consul Eyaleti ya da Praetor Eyaleti ayrımının artık önemini yitirdiği, rütbesine bakılmaksızın valiler için proconsul unvanının kullanıldığı ifade edilmektedir. Augustus'un eyalet reformu içinde en başta gelenin Augustus'un eyaletleri Senato ve İmparator Eyaletleri olarak ikiye ayırdığı, Augustus'a bağlı eyaletlerde görev verilen eski consuller ya da proetorler (promagistratlar) arasından seçilen valilerin legatus Augusti propraetore unvanını taşıdığı, atlı sınıftan valilerin ise procurator unvanını taşıdığı bilgisi verilmektedir. Ayrıca senato eyaletlerinde valiler ve yardımcılarının görev süreleri bir yılla sınırlı iken imparator eyaletlerinde görevli yöneticilerin görev sürelerinin esnek tutulduğu belirtilmektedir. Eyaletlerin yönetiminde önemli bir soruna dönüşen yolsuzluk ve suiistimallere karşı önlem olarak eyaletlerde görev yapan valilere ve diğer magistratlara görevlerini kötüye kullanmayı önlemek amacı ile maaş bağlandığı, zor alım mahkemesinin (Repetundae) işleyiş prosedüründe düzenlemeler yapıldığı ve kötü yönetimi şikâyet etme prosedürünün kolaylaştırıldığı altı çizilmektedir.

“Eyaletlerin Valileri” başlıklı kısımda Anadolu'daki Roma eyaletlerinde görev yapan valilerle ilgili prosopografik bilgiler sunulmaktadır. Buna göre; Augustus döneminde Asia Eyaleti'nde görev yapmış olan 20 valinin ismi ve bilinenlerin görev yılları, Bithynia-Pontos Eyaleti'nin Augustus dönemi valilerinden isimleri bilinen dördünün görev yılları verilmektedir. Kilikia Eyaleti'nde görev yapmış olan Procurator rütbeli valilerden hiçbirinin adı bilinmezken Galatia Eyaleti'nde görevli legatusların (legati Augusti propraetore) sadece beşinin adının bilindiği ifade edilmekte ve söz konusu valiler ile ilgili bilgiler verilmektedir. “Vali Yardımcıları” başlıklı kısımda Augustus döneminde senato eyaletlerinde quaestor ve legatusların tayinleri, sayıları, görev yılları ve görevleriyle ilgili bir değişikliğe ilişkin kayıt olmadığı ifade edilmektedir. Eyaletlerde valinin yardımcıları; magistrat olan quaestor ve legatuslar ile sivil profesyonel memur olan apparitores ve valinin yakın çevresinden seçtiği cohorsamicorum'un sayıları, görevleri, ücretleri ve görev süreleri ile ilgili bilgi verilmektedir. Anadolu eyaletlerinde görev yapmış olan sadece iki vali yardımcısının adının bilindiği (Sex. Lartidius, Caepio Crispinus) ifade edilmektedir. Kilikia eyaletinde ise Procuratorun emrinde questor ve legatusların görev yapmadığı, Augustus dönemi Galatia Eyaleti'nin vali yardımcıları ve legatuslarının bilinmediği ifade edilmekte ayrıca Galati Eyaleti'nde quaestorün yerini procuratorun alması dışında vali yardımcılıklarındaki işleyişin senato eyaleti ile aynı olduğu belirtilmektedir.

“Eyaletlerde Adli İşler” alt başlığında eyaletlerdeki adli işleyişin Roma ile farklılıklarına değinilmekte, eyalet valilerinin en önemli görevlerinden birinin, mahkeme kurulan kentlerde (conventus) mahkemelere başkanlık etmek olduğu vurgulanmaktadır. Jüri üyelerinin mahkemenin kurulduğu kentte oturan Roma vatandaşları arasından seçildiği ve valinin kararının temyize kapalı olduğu bilgisi verilmektedir. Roma'nın Anadolu eyaletlerindeki mahkeme merkezleri (Conventus) ile ilgili olarak; Asia Eyaleti'nde Conventus Iuridicus organizasyonunun bilindiği ancak diğer eyaletlerin bu tür bir organizasyona sahip olmadığı ve bütün mahkeme merkezlerinin kesin tespiti için yeterli bilgi kaynağının olmadığı ifade edilmektedir. Asia Eyaleti'ndeki mahkeme bölgeleri için diğer kaynaklar ile birlikte Plinius'un verdiği bilgiler ile Asia Eyaleti Gümrükler Yasası'nı (Lex Portorii Asiae) içeren Ephesos Yazıtı'ndaki (Monumentum Ephesenum) farklılıklar tartışmaya açılarak Plinius'un listesinde yer alan Asia Eyaleti'ndeki mahkeme bölgeleri açıklanmaktadır. Anadolu eyaletlerinde Geç Cumhuriyet Döneminde sıkça görülen publicani yağması ve vali suiistimallerinin Augustus döneminde alınan önlemler ile büyük oranda sona erdiği, ayrıca Bithynia Valisi M. Granius Marcellus ve Asia Eyaleti Valisi L. Valerius Messalla Volesus olayları dışında kötü yönetim ve adaletsizliklerin kayda geçmediği ifade edilmektedir.

“Eyaletlerde Roma Garnizonları” alt başlığında Roma ordu teşkilatında Augustus'un yaptığı düzenlemeler ve Anadolu'daki Roma eyaletlerinin askeri yapısı hakkında bilgi sunulmaktadır. Senato eyaleti olan Asia ve Bithynia-Pontos eyaletlerinde askeri garnizon bulunmadığı ancak Augustus'tan sonra bu eyaletlerde askeri birliklerin eyalet içinde yol güvenliği, yol yapımı gibi hizmetler için tutulduğu bilgisi verilmektedir. İmparator eyaleti olan Galatia'da ise sürekli bir lejyonun bulunmadığı, ancak yardımcı birliklerden oluşan altı birliğin (Ala Phrygium, Ala Antiokhiensium, Ala Augusta Germanica, Ala Augustia Colonorum, Cohors I Augustia Cyrenaica Equitata ve Ala Hispanorum) Galatia'da hizmet ettiği yerler ve görevleri açıklanmaktadır. Augustus döneminde Galatia'da görev yapan iki lejyondan birinin, Roma lejyonu yapılmak üzere el konulan kral Amyntas'tan kalan birlikler olduğu, daha sonra Mısır'a gönderildiği ve orada Legio XXII Deiotariana adını aldığı ifade edilmekte, diğer lejyon, VII. legio'nun ise Galatia'nın kuruluşundan İÖ 13 yılına kadar Galatia'da kaldığı Homanadlar ile savaştıktan sonra Makedonia'ya geçtiği ve orada Makedonika (Legio VII Malcedonica) adını

aldığı bilgisi verilmektedir. Ayrıca VII. legio'nun Galatia Eyaleti'nde kalmış olduğu süre içinde Pessinus, Tavion, Ikonion, Sebastopolis gibi birçok Galatia eyalet kentinden asker kaydettiği belirtilmektedir.

“Vergiler ve Vergi Mültezimleri” alt başlığında Roma'nın Anadolu eyaletlerindeki vergi sisteminin gelişimi, vergi türleri (tributum soli ve tributum capitis) ve bunların nasıl tahsil edildiği açıklanmaktadır. Roma'nın eyaletlerdeki vergi sisteminin temelde Syrakusai kralı Hiero'un Sicilia'da uyguladığı vergi toplama yasasına (Lex Hieronica) dayandığı ve bu yasanın diğer eyaletlerde uygulandığı bilgisi verilmekte, Hiero yasasındaki en önemli değişikliğin İÖ 122 yılı halk temsilcisi Gaius Gracchus'un eyalet yasası ile vergi toplama yönteminde yapıldığı vurgulanmaktadır. Gracchus'un çıkardığı yasalar (Leges Semproniae) ile eyaletleri Roma'daki iç siyasi rekabetin konusu yaptığı, atlı sınıfa verilen imtiyazlar ile eyaletlerde publicanusların (vergi mültezimleri) denetlenemeyen yağmasının başladığı belirtilmekte, ayrıca Publicanusların Roma bankacılık sisteminin eyalet ağını oluşturduğu ve valilerin savaşlarını finanse ettiği bilgisi verilmektedir. Cumhuriyet döneminin vergi sisteminin Augustus döneminde senato eyaletlerinde aynen sürdürüldüğü, imparator eyaletlerinde ise tüm vergileri atlı sınıfa mensup azatlılardan atanan procuratorler ile hazine praefectuslarının topladığı ifade edilmektedir. Augustus döneminde vergiden muaf tutulan Asia Eyaleti'ndeki Aphrodisias kenti ile Galatia'daki kolonilerin muafiyetinin nedenleri açıklanmakta, ayrıca eyaletlerde arazi vergisi ve gümrük vergisi toplama ihalesini alan şirket temsilcisi publicanuslar ile birlikte görev yapan quaestorlerin görev alanları verilmektedir.

“Kentler, Koloniler, İmparator Kültü, Koinonlar” başlıklı son bölümde Roma-Anadolu ilişkileri ele alınmakta, Roma'nın Anadolu'daki krallıklar ve kentlere ilişkin politikaları tanımlanmaktadır. “Kentler ve Kentleşme” alt başlığında Roma'nın, siyasi bir kimliğe sahip olan ve bir yaşam tarzını temsil eden Anadolu kentleri ile ilişkileri “özgürlükleri” bağlamında ele alınmaktadır. Aristonikos İsyanı, Mithridates Savaşları ve Roma'daki iç savaşların Roma'nın Anadolu'daki krallıklar ve kentler ile ilişkisini nasıl etkilediğine değinilmektedir. Mithridates Savaşları'nda Anadolu'da savaşan Sulla, Pompeius ve Caesar ile Roma İç Savaşları'nda Anadolu'daki kentleri de taraf olmaya zorlayan ve “yanlış tarafı” destekleyen kentleri cezalandıran Antonius ve Octavianus'un söz konusu kentlere ilişkin politikalarına değinilmektedir. Anadolu'da yeni kentler kurarak ve bağımlı krallıklar

oluşturarak Roma dış politikasında bir dönüm noktası olacak politikalar başlatan Pompeius'un, Pontos'ta kurduğu kentlerde Hellenizasyon politikası uyguladığına dikkat çekilmekte, buna karşın Augustus'un Galatia'da Romalılaştırma/Romalılaştırma politikaları uyguladığı vurgulanmaktadır. Bu bağlamda Galatia Eyaleti'nde kabilesel yaşam sürdüren Galatların kentleşmesine yönelik Augustus politikaları irdelenmektedir. Augustus'un Anadolu'da Asia, Bithynia-Pontos ve Galatia eyaletlerinde kentler kurduğu, özgür kentlerin özgürlüğünü koruduğu, depremden zarar gören kentleri himaye ettiği, Anadolu'daki tapınakları ve özel bir bağ kurduğu kentleri himaye ettiğini hayetinde kentleşmenin Romalılaştırma politikasının bir aracı olarak kullanıldığı belirtilmektedir.

“Koloniler” alt başlığında Augustus döneminde Anadolu'da kurulan 13 koloni hakkında bilgi verilmekte ve Augustus'un Anadolu eyaletlerindeki kolonizasyon politikası açıklanmaktadır. Buna göre, Kolonilerin kuruluşunda temel politikanın fakir Romalılara toprak kazandırmak olduğu ve askeri anlamda stratejik yer arayışının etkili olmadığı ifade edilmektedir.

“Roma ve Augustus Kültü” alt başlığında Hellenistik dönem hükümdar kültürüne dayanan kralları tanrılaştırma geleneğinin-Roma'nın Anadolu'ya gelişi ile- Roma imparatorluk kültürüne dönüşme sürecine değinilmektedir. Cumhuriyet döneminde Anadolu'daki kentlerde, yaygın olarak Romalı devlet adamlarının tanrılaştırılması uygulamasının Roma'da Caesar'ın tanrılaştırılması ile yeni bir evreye girdiği, Augustus döneminde ise Anadolu'da uzun bir süredir kült tapımı sürdürülen Tanrıça Roma ile birlikte Augustus kültürünün (imparatorluk kültürü) kurumsallaştığı belirtilmektedir. Ayrıca Asia, Bithynia ve Galatia eyaletlerinde-Pergamon, Nikomedia, Ankyra ve Pessinus kentlerinde- kurulan Augustus tapınakları ile Anadolu'daki Augustus kült merkezleri incelenmektedir.

“Eyalet Koinonları” alt başlığında Roma ve Augustus kültürünün yönetiminden sorumlu kentlerin temsilcileri olan rahiplerin oluşturduğu meclislerin (koinon) organizasyon şeması, üye seçimi, görev alanları ve faaliyetlerinin ayrıntılı bir incelemesi sunulmaktadır. Eser, “Augustus Dönemi Roma İmparatorluğu” ve “Augustus Dönemi Roma Eyaletleri” haritaları, “Bibliyografya” ve “Dizin” kısımları ile tamamlanmaktadır.

Kevser Taşdöner'in Augustus döneminde Anadolu'daki Roma eyaletlerinin tarihini veren “Anadolu'da Roma Eyaletleri: Augustus Dönemi” isimli eseri, Anadolu tarihinin ihmal edilen bir dönemini aydınlatmaktadır.

Necmettin Bilik

Eski Batı tarihi içinde önemli bir coğrafya olan Anadolu'nun Roma tarihi kapsamında kültür tarihinin anlaşılmasına katkı sağlayacak olan bu eser, Anadolu'daki Roma eyalet sisteminin bir panoramasını vererek, Türkiye tarihinin bu dönemi hakkında Türk dilinde bir başvuru eseri olacaktır. Akademik yetkinlikle hazırlanmış olan incelediğimiz eser, Roma tarihi ve Anadolu'nun Eskiçağ tarihi alanında akademik düzeyde araştırma yapanların yanı sıra sosyal bilimlerin farklı disiplinlerinden lisans ve lisansüstü öğrencileri ve genel anlamda tarih okurları için yararlı bir kaynak niteliğindedir.